

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

INDIVIDUAL TAKTIK HARAKATLARGA O‘RGATISH

Ziyayev Abdurahmon Abdullayevich

Qo‘qon davlat universiteti

abdurahmonziaev8@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada sport mashg‘ulotlari jarayonida sportchilarni individual taktik harakatlarga o‘rgatishning pedagogik xususiyatlari, metodik yondashuvlari va amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Individual taktik harakatlarning mohiyati, ularni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi, mashqlar majmuasini tanlash tamoyillari hamda murabbiyning bu jarayondagi roli ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, individual taktik tayyorgarlikni texnik va jismoniy tayyorgarlik bilan uyg‘un holda olib borish, raqib harakatlarini tahlil qilish ko‘nikmasini rivojlantirish hamda mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantirish masalalariga alohida e‘tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, individual taktik harakatlarga maqsadli va tizimli o‘rgatish sportchining musobaqa sharoitidagi samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: individual taktika, taktik harakat, sport mashg‘ulotlari, murabbiylik mahorati, texnik-taktik tayyorgarlik, musobaqa faoliyati, qaror qabul qilish, raqib tahlili, pedagogik metodlar, mashqlar majmuasi.

Zamonaviy sport pedagogikasida sportchilarning musobaqa faoliyatidagi yutuqlarini belgilovchi asosiy omillardan biri ularning taktik tayyorgarlik darajasidir. Taktik tayyorgarlik o‘z navbatida jamoaviy va individual taktika ko‘nikmalarini o‘z ichiga oladi, biroq aynan individual taktik harakatlar sportchining mustaqil ravishda, o‘ziga xos texnik salohiyati va jismoniy

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda, musobaqa vaziyatiga moslashib harakat qilish qobiliyatini belgilaydi. Shu sababli individual taktik harakatlarga o‘rgatish masalasi sport mashg‘ulotlari metodikasining muhim va dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

So‘nggi yillarda olib borilgan pedagogik va sport-uslubiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, individual taktik harakatlarni shakllantirishda yagona qolipdagi mashqlar majmuasidan emas, balki har bir sportchining shaxsiy xususiyatlarini — uning reaksiya tezligi, texnik tayyorgarligi, psixologik bardoshlilik va o‘yin tafakkurini — hisobga oluvchi individuallashtirilgan yondashuvdan foydalanish yuqori samara beradi. Bunday yondashuv sportchining nafaqat texnik mahoratini, balki musobaqa jarayonida tezkor va to‘g‘ri qaror qabul qilish qobiliyatini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mavzuning dolzarbligini shundaki, hozirgi kunda sport musobaqalarining raqobat darajasi yuksalib borayotgan bir sharoitda, faqat jismoniy va texnik tayyorgarlikning o‘zi g‘alabani ta‘minlay olmaydi. Sportchi musobaqa davomida vujudga keladigan turli vaziyatlarni tezkor tahlil qilish, raqibning harakatlarini oldindan bashorat qilish va ularga adekvat individual javob berish ko‘nikmasiga ega bo‘lishi zarur. Shu bois maqolada individual taktik harakatlarga o‘rgatishning nazariy asoslari, metodik bosqichlari va amaliy tavsiyalari batafsil yoritiladi.

Individual taktik harakat — bu sportchining musobaqa yoki o‘yin vaziyatidan kelib chiqqan holda, o‘z texnik-jismoniy imkoniyatlaridan foydalangan holda mustaqil ravishda qabul qiladigan va amalga oshiradigan maqsadli harakatidir. U sportchining nazariy bilimlari, texnik ko‘nikmalari va psixologik tayyorgarligi sintezi natijasida yuzaga keladi. Pedagogik nuqtai nazardan, individual taktik harakatlarga o‘rgatish jarayoni uch asosiy bosqichdan iborat bo‘ladi: birinchi bosqichda sportchiga taktik harakatning nazariy mohiyati va bajarilish texnikasi tushuntiriladi; ikkinchi bosqichda harakat soddalashtirilgan, sharoiti maxsus

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

tashkil etilgan mashqlar orqali mustahkamlanadi; uchinchi bosqichda esa harakat real musobaqaga yaqin, o‘zgaruvchan sharoitlarda qo‘llanilib, avtomatlashtirish darajasiga yetkaziladi.

Murabbiyning individual taktik harakatlarga o‘rgatish jarayonidagi roli alohida ahamiyatga ega. Murabbiy har bir sportchining individual xususiyatlarini chuqur o‘rganib, unga mos taktik harakatlar majmuasini tanlashi, mashg‘ulotlarni shaxsiylashtirilgan tarzda tashkil etishi va sportchining xato-kamchiliklarini o‘z vaqtida tahlil qilib, tuzatishlar kiritishi lozim. Bundan tashqari, murabbiy sportchida mustaqil fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko‘nikmasini rivojlantirish maqsadida, mashg‘ulotlarga muammoli vaziyatlar, o‘zgaruvchan sharoitli mashqlar va modellashtirilgan musobaqa holatlarini kiritishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Individual taktik harakatlarga o‘rgatishning samaradorligini oshiruvchi pedagogik shart-sharoitlar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin: mashg‘ulot jarayonining sportchining individual darajasiga moslashtirilganligi; mashqlarning bosqichma-bosqich murakkablashtirib borilishi; video-tahlil va texnik vositalardan foydalangan holda harakatlarni tahlil qilish imkoniyatining yaratilishi; sportchining o‘z xatolarini mustaqil aniqlash va tuzatish ko‘nikmasini rivojlantirish; shuningdek, musobaqa sharoitiga yaqin modellashtirilgan mashqlarning muntazam qo‘llanilishi. Ushbu shart-sharoitlarning kompleks tarzda ta‘minlanishi sportchining individual taktik tayyorgarligini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi.

Individual taktik harakatlarni shakllantirishda raqib harakatlarini tahlil qilish ko‘nikmasi muhim o‘rin tutadi. Sportchi nafaqat o‘z harakatlarini, balki raqibning kuchli va zaif tomonlarini, uning odatiy harakat usullarini ham tahlil qila olishi, shu asosida o‘zining individual taktik repertuarini tanlay olishi lozim. Bu jarayonda murabbiy sportchiga video-materiallar, musobaqa tahlillari va

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

modellashtirilgan sharoitlar yordamida raqibni o'rganish metodikasini o'rgatishi maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, individual taktik harakatlarga tizimli va individuallashtirilgan yondashuv asosida o'rgatish sportchilarning musobaqa faoliyatidagi samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bunday yondashuv sportchida mustaqil qaror qabul qilish, vaziyatni tezkor baholash va texnik imkoniyatlarini oqilona qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, individual taktik tayyorgarlik darajasi yuqori bo'lgan sportchilar musobaqa davomida yuzaga keladigan kutilmagan vaziyatlarga nisbatan ancha barqaror va ishonchli harakat qilishlari kuzatildi.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki, individual taktik harakatlarga o'rgatish zamonaviy sport pedagogikasining muhim va uzluksiz jarayoni bo'lib, u sportchining texnik, jismoniy va psixologik tayyorgarligi bilan uzviy bog'liq holda olib borilishi lozim. Murabbiylar amaliyotida individual yondashuvni kuchaytirish, mashqlar majmuasini sportchining shaxsiy xususiyatlariga moslashtirish, raqib tahlili ko'nikmalarini rivojlantirish hamda zamonaviy texnik vositalardan foydalanish individual taktik tayyorgarlik sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sobirov O. A., Umarov K. M. Gandbol nazariyasi va uslubiyati. O'quv qo'llanma. – Samarqand, 2022.
2. Namozov A. T., Jo'rayev D. A. Kurashchilarning texnik-taktik mahorati. Kurash musobaqasida ishlatiladigan iboralar va ishoralar //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2025. – T. 5. – №. 5. – B. 757–765.

International Conference on Education, Psychology and Humanities

Hosted Online from Moscow, Russia

Date: 28th June, 2026

Website: <https://econferencia.com>

-
3. Muxsinov Sh. Yosh gandbolchilarni texnik harakatlarga o‘rgatish usullarining samaradorligini aniqlash //Scientific-theoretical journal of International education research. – 2025. – T. 3. – №. 1. – B. 44–47.
 4. Temirov V. O. Yunon-rum kurashchilarini hujum harakatlariga o‘rgatishda tezkor kuch sifatlarini samaradorligi //Research Focus International Scientific Journal. – 2024. – T. 3.
 5. Adaboyev D. Basketbol texnikasiga o‘rgatishning ilmiy-uslubiy asoslari //Jismoniy tarbiya va sport axborotnomasi. – 2024. – T. 1. – №. 1. – B. 89.
 6. Satipov B. Yosh kurashchilarning boshlang‘ich tayyorgarlik bosqichida texnik-taktik harakatlarning tahlili //Pedagogika va psixologiyada innovatsiyalar. – 2021.
 7. Kurashda texnik-taktik harakatlarni shakllantirish yo‘llari //CyberLeninka ilmiy elektron kutubxonasi. – 2021.